מד: שור שנגח ד' וה' פרק רביעי בבא קמא

הוה ליה **פלגא ופלגא ופפק נפשות** להקל. תימה למ"ד התרמה ספק לא שמיה התרמה בלא טעמא דספק נפשות להקל פטורין ליה מהאי טעמא דלא שמיה התרמה אפילו ס"ל דספיקא לחומרא ואי אליבא דמ"ד שמיה התרמה היכי פטורין ליה מהאי טעמא הכא אם נמצא שישראל הרג הא מחייבין ליה בהכה את זה וחזר והכה את זה [8]אע"ג דספק הוא וכנותר שאמר לו אל תוציר וי"ל דשאני התם דיודע בבירור דיבא לידי איסור ואי אם יוציר לו אם יכה את שייהם משום הכי שמיה התרמה אבל הכא כשזורק אבן בגו אין ידוע שיבא לידי איסור ואי שאין יודע את מי יכה: **כל** קבוע **כמחצה על מחצה דמי.** מהכא נפקא בכל דוכתי כדאיתא בפ"ק דכתובות (דף טו.) ותימה לר' שמעון קבוע מנא ליה ואין לומר הכא כדמסיק [9]בערכין (דף ז) ובהנשרפין (פנהדרין דף עט.) דר' שמעון יליף מתיבה נתיבה אייתר ליה ואיבא לו לקבוע דאכתי למנא דבי חזקיה קשה מנא ליה דכל קבוע כו' ועוד היון דפטור ר"ש אפילו בכולן ישראל עד שיאמר לפלוני אני מכוין לא שייך למדרשיה כלל וי"ל דלר' שמעון בכולן ישראל וכנעני אחד ואמר לאותו שעומד אם אני מכוין דפטור מטעם קבוע מוארב לו דלכאי גוונא כולן ישראל מיירין[10]: **שור** שור שבעה בו'. חד לגופיה ושיש לאתויי:

שור האשה. אלטרין (כ) לאתויי משום דאמר לעיל (ע"א) כי יגח נגיחה למיתה נגיחה לנזקין ונמנקין כתיב אים דוקא לכך אלטרין ריבו: מכור

ואכתי צרורות נינהו אמר רב מרי בריה דרב כהנא [6] דקאזיל מיניה מיניה תניא כוותיה דשמואל ותיובתא דרב [7]יש חייב במיתה ובכופר ויש חייב בכופר ופטור ממיתה ויש חייב במיתה ופטור מן הכופר ויש פטור מזה ומזה הא כיצד מועד בכוונה חייב במיתה ובכופר מועד שלא בכוונה חייב בכופר ופטור ממיתה תם בכוונה חייב במיתה ופטור מכופר תם שלא בכוונה פטור מזה ומזה והנזקין שלא בכוונה ר' יהודה [8]מחייב ור' שמעון פוטר מאי טעמא דרבי יהודה יליף מכופרו מה כופרו שלא בכוונה חייב אף הנזקין נמי שלא בכוונה חייב ורבי שמעון יליף מקטליה דשור מה קטליה שלא בכוונה פטור אף נזקין שלא בכוונה פטור ור' יהודה נמי נילף מקטליה דנין תשלומין מתשלומין ואין דנין תשלומין ממיתה ור' שמעון נמי נילף מכופרו דנין חיוביה דשור מחיוביה דשור לאפוקי כופר דחיוביה דבעלים הוא: נתכוין להרוג את הבהמה והרג את האדם [וכו'] פטור: [2]הא נתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב מתניתין דלא כר' שמעון דתניא ר' שמעון אומר אפילו נתכוין להרוג את זה והרג את זה פטור מ"ט דרבי שמעון דאמר קרא [3]השור יסקל וגם בעליו יומת [4]כמיתת בעלים כך מיתת השור מה בעלים עד דמיכוין ליה אף שור נמי עד דמיכוין ליה ובעלים גופייהו מנלן [5]דאמר קרא [2]וארב לו וקם עליו [3]עד שיתכוין לו ורבנן האי וארב לו מאי עבדי ליה אמרי דבי רבי ינאי [4]פרט לזורק אבן לגו [5]היכי דמי אילימא דאיכא תשעה כנענים ואחד ישראל ביניהם תיפוק ליה דרובא כנענים נינהו[6] אי נמי פלגא ופלגא ספק נפשות להקל לא צריכא דאיכא תשעה ישראלים ואחד כנעני דאע"ג דרובא ישראלים נינהו כיון דאיכא חדא כנעני ביניהו הוי ליה קבוע וכל קבוע במחצה על מחצה דמי [7]וספק נפשות להקל: **מתני'** [8]שור האשה ושור היתומים שור האפוטרופוס שור המדבר שור ההקדש שור הגר שמת ואין לו יורשין הרי אלו חייבין מיתה ר' יהודה אומר שור המדבר שור ההקדש שור הגר שמת [9] פטורין מן המיתה לפי שאין להם בעלים: **גמ'** ת"ר שור שור שבעה להביא שור האשה שור היתומים שור האפוטרופוס שור המדבר שור ההקדש שור הגר שמת ואין לו יורשין ר' יהודה אומר שור המדבר שור ההקדש שור הגר שמת ואין לו יורשין פטורין מן המיתה לפי שאין להם בעלים אמר רב הונא פוטר היה רבי יהודה אפילו נגח ולבסוף הקדיש נגח ולבסוף הפקיר ממאי מדקתני תרתי שור המדבר ושור הגר שמת ואין לו יורשין שור הגר שמת מאי ניהו דכיון דאין לו יורשין הוה ליה שור הפקר היינו שור המדבר היינו שור הגר שמת ואין לו יורשין אלא לאו הא קמשמע לן דאפילו נגח ולבסוף הקדיש נגח ולבסוף הפקיר שמע מינה [10]תניא נמי הכי יתר על כן אמר ר' יהודה אפילו נגח ולבסוף הקדיש נגח ולבסוף הפקיר פטור שנאמר [11]והועד בבעליו והמית וגו' עד שתהא מיתה והעמדה בדין שוין כאחד וגמר דין לא בעינן והא השור יסקל גמר דין הוא אלא אימא עד שתהא מיתה והעמדה בדין וגמר דין שוין כאחד: **מתני'** [1]שור שהוא יוצא ליסקל והקדישו בעליו אינו מוקדש שחטו בשרו אסור ואם עד שלא נגמר דינו הקדישו בעליו מוקדש ואם שחטו בשרו מותר [2]מסרו לשומר חנם ולשואל לנושא שכר ולשוכר נכנסו תחת הבעלים מועד משלם נזק שלם ותם משלם חצי נזק: **גמ'** תנו רבנן [3]השור שהמית עד שלא נגמר דינו מכרו מכור

ואכלי נרורום נינהו. ואין כופר כתוב אלא בנגיחה דהוי גופו ממש: **דקאזיל.** כותל: **מיניה מיניה.** ע"י דמיפתו וגלגולו כל שעה עד שמפילו עליו ומיהו אינו מתכוין להרוג: **חייב בכופר ופטור מן המיתה.** דדרשינן כופר אם כופר[2] והיינו כוותיה דשמואל: **וכנזקין.** [6]שהזיק שור שלא בכוונה ולא הרג: **מכופרו.** דאמרינן[3] שלא בכוונה חייב מרבויא דאם כופר: **חיוביה דשור.** תשלומי נזקין ממתא [4]הכור באין: **מחיוביי' דשור.** קטליה: **כופר חיובא דבעלים.** כפרת נפשו: **מה בעלים עד דמכוין ליה.** ר' שמעון אית ליה הך סברא גבי רוצח נאלו הן הנשרפין (פנהדרין דף עט.) ורבנן פליגי עליה ואמרי אף בעליו נמי מתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב דהאי דארב לו אמרי דבי רבי ינאי רבנן מוקמי ליה פרט לזורק אבן לגו לגו לתוך חבורת אנשים ויש שם כנעניים וישראלים ואיבא למימר **כנעניים נינהו.** ולא אילטרין קרא למפטריה: **ואי נמי.** חמשה כנעניים וחמשה ישראלים לא אילטרין קרא למפטריה דרחמנא אמר (במדבר לה) ושפטו העדה והאילו העדה דהא ספק נפשות להקל: **לא גריבא דאיכא תשעה ישראלים.** דאי לאו קרא הוה אמינא זיל בתר רובא דישראל איכון ואע"ג דדלמא לאו להאי איכון נתכוין להרוג את זה והרג את זה חייב קא משמע לן קרא דהואיל והוה ליה כנעני קבוע ביניהן כמחצה על מחצה דמי וספק נפשות להקל. ולכל מילי דקיימא לן קבוע כמחצה על מחצה דמי מהאי קרא נפקא לן: **מתני' שור היתומים.** שאין להן אפוטרופוס או שור אפוטרופוס של יתומין אלא שעל אפוטרופוס לשומרו: **גמ' שור שור.** ז' שור כתוכין בפרשה[2] בגונא אחר: **שור האשה.** דלא תימא בעל השור כתיב לשון זכר: **מדקאני תרוי.** שור הפקר תרי זמני: **הא קמ"ל.** הא דהדר מנא שור הגר לר' יהודה דאע"ג דנגח בחיי הגר ומת והוי ליה הפקר פטור: **והועד בבעליו.** היינו בנ"ל דאין העדאה אלא בנ"ד: **מתני' מסרו לשומר חנם.** עד שלא נגח. ולאו אריבא קאי אלא מילתא אחריתי היא: **אפס הכעליס.** מתחייבין בנזקין כבעלים: **גמ' אם עד שלא נגמר דינו מכרו מכור.** ואפילו לרבנן דלא דרשי כבעליו דנהוי מיתה והעמדה בדין כאי' ומיחייב קטלא: מכור

מסורת הש"ס

א) [תוספות פ"ד], ב) [בהדרין עט. פט. לקמן מה., ג) מכוכות עו. בהדרין עט., ד) [יומא סד.], ה) ואיתא בריש הוי פטרי אם שמהמין להרוג אם זה והרג אם זה, ו) [שבת קכט. וש"נ], ז) [בעל יג.], ח) מלשון רש"י ספר' דאין הפעלה אלא בע"ד משמע דמיהוסד ליף אבל מלשון המוס' לעיל [יג.] דפר' דלאו מוהיבד קדרים נרינין לגניה והמיתה וגו' [ב"ק], ט) [לקמן מו.], י) [לקמן מ"ב], כ) [שמות כא], ל) [בעל מג.], מ) [לעיל דשור], נ) [שמות כא], ס) [שמות נח.], ע) [לא מצאתי כן בערכין ובאמר דוכתי תוך בפנהדרין], פ) [עיין תוספות מכוכות עו. ד"ה פרטו ותוס' נדה יח. ד"ה פריקו].

תורה אור השלם

1. וְאִם שׁוֹר נֹגֵחַ הוּא מִתְּמוֹל שִׁלְשֹׁם וְהוּעַד בִּבְעָלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֶנּוּ וְהֵמִית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשּׁוֹר יִסָּקֵל וְגַם בְּעָלָיו יוּמָת: שמות כא כט

2. וְכִי יִהְיֶה אִישׁ שׂוֹנֵא לְרֵעֵהוּ וְאָרַב לוֹ וְקָם עָלָיו וְהִכָּהוּ נֶפֶשׁ וָמֵת וְנָס אֶל אַחַת הֶעָרִים הָאֵל: דברים יט יא

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה והמקון שור שהחייב שלא: (ב) תוס' ד"ה שור האשה מיעטריך. נ"ב עי' כפ"ל מיתות סו ע"א [תוד"ה ליכוס]:

גליון הש"ם

גמ' דקאזיל מיניה מיניה. לעיל יח ע"א: מתני' מסורין מן המיתה. עיין תוספות הרשב"א פי' קי"ד:

עין משפט נר מצוה

סה א מיי' פי"א מהל' נזקי ממון הלכה ו:
סה ב מיי' פ"י מהלכות נזקי ממון הלכה ט סמג עשין קפ:
סו ג ד מיי' פי"ד מהל' רוצח הלכה א סמג לאוין קכג וע"ש בכ"מ:
סו ה מיי' פי"י מהלכות נזקי ממון הלכה ו סמג שם:
סח ו מיי' שם פי"ח הלכה ט סמג שם:
סט ז מיי' שם פי"ד הלכה ד סמג שם טוש"ע ח"מ סי' שלו סעיף ח:
ע ח מיי' שם פי"ח הלכה ט סמג שם:

מוסף רש"י

וארב לו. קרא יתירא הוא נכתוב כי יהיה איש שונא לרעהו וקם עליו (סנהדרין עט.). **עד שיתכוון לו.** פרט לשמכוין להרוג את זה והרג את זה (כתובות סו.). **פרט לזורק אבן לגו.** לתוך חבורת כני אדם כנעניים וישראלים, אבל שני ישראלים עומדין ומתכוין להרוג את זה והרג את זה והתכוו כו וקבל התראה ונפלה על שהתרו חייב (שם. וכע"ז דרובא כנענים נינהו, ולמה לי קרא, אי נמי פלגא ופלגא, אמאי לא אלטרין קרא, דמהיכא דיתי דיקטליה, ספק נפשות. דיני נפשות, להקל. דהא והאילו העדה כתיב (כתובות סו.) למה לי קרא למפטריה, הא כיון דאתי למיתר לכתיב קרא מתרוייא אית לן למפטריה משום דספק נפשות להקל (סנהדרין עט.). **כיון דאיכא חדא כנעני ביניידהו הוי ליה** קבוע. ומשמעינן הא קרא דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי (כתובות סו.) ומשמעינן קרא דפטור משום דהוה ליה כותי קבוע ביניהם, דלפיכך מהאי קרא דכל קבוע לא אמות מלהיות מדון כמחצה על מחצה והוי ספק נפשות להקל, ומהכא נפקא לן בכל דוכתי דכל קבוע כמחצה על מחצה דמי, והא ליכא למילף מיניה כרובא דמי, דהא מהיכי מיתי לן, דילמא האי דפטור ליה לאלי משום דספק נפשות להקל ולא משום דאמרינן ליה כרובא, אבל מחצה על מחצה אין אפילו מיניה, דאי לאו כמחצה על מחצה דמי לא הוה ליה ספק נפשות להקל ואמאי פטור הא רובא דישראל ניהו ורבנן אית להו נמכרין להרוג את זה והרג את זה חייב (סנהדרין עט.). **שנאמר והועד בבעליו והמית וגו'.** דמשמע שיבא לו כעל אחד משפת הפעלה ועד שעת התעמדה בדין (לעיל יג.). **שוין כאחד.** כנגד אחד (שם). **שור שהמית.** את האדם ומכרו עד שלא נגמר דינו (לקמן צח.).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com